

REJTETT KINCSEK ORSZÁGA

A közösségek szétzilált állapota, az egyre erősödő bizalmatlanság, a közösségi megoldásokban való gondolkodás és cselekvés képtelensége már-már társadalmi-gazdasági fejlődésünk akadálya. Az egyre többek tanult tehetetlensége pedig a rejtett kincsek, a ki nem bontakoztatott tehetségek, az el nem indult vállalkozások országává tehet minket.

„Fel kell rázni” társadalmunkat, hitre és önbizalomra, dinamikára és vitalitásra van szükség. Mind egyéni, mind közösségi szinten. Ehhez elsődlegesen a társadalmi kohézió erősítésén, a közbizalom szintjének és a nyitottság mértékének fejlesztésén és az emberek társadalmi-gazdasági részvételének a fokozásán keresztül vezet az út. A dinamizmus fenntarthatóságához azonban elengedhetetlen a fejlődő gazdaság¹: szakmánknak meghatározó szerepet kell vállalnia – a természeti értékekre és a társadalmi igazságosságra figyelemmel lévő, azaz fenntartható – a helyi erőforrásokra épülő gazdaság kialakításában, megerősítésében, a gazdálkodási, vállalkozói kultúra fejlesztésében is. A kincsek felfedéséhez, kibontásához azonban tudásra, kompetenciákra és társakra van szükség. Az emberek ismereteinek, tudásának bővítése,

tehetségük kibontásának és kiteljesítésének támogatása, egyéni és közösségi kompetenciáik, továbbá a változásokhoz való alkalmazkodó képességük fejlesztése úgyszintén feladata a közösségi művelődés intézményrendszerének. Mindez azonban csak homokra épített ház kultúránk, hagyományaink, szellemi örökségünk megismerése és megértése, megtartása, alkalmazása, továbbadása és megújítása nélkül. Értelmét veszti továbbá, ha közben felemészti emberi mivoltunkat, testi, lelki, szellemi egészségünket. Hivatásunk fontos feladata tehát a kikapcsolódás, a szórakozás, a rekreáció feltételei, lehetőségei megteremtése, bővítése, de csak oly módon, hogy azzal hozzájáruljunk, hogy az emberek akarjanak és tudjanak választani az értékes és a talmi, a minőségi és a bővli között.

Szakmánk és intézményeink – mint amelyek létének okát az emberek szükségletei és igényei adják – akkor tudnak megfelelni a velük szemben állított követelményeknek, azaz tudják a fentiekben leírt komplex tevékenységrendszert megvalósítani, ha a kulturális hiánypótlás „köznek” szóló, befogadásra épülő eseményeiről, a közös részvételre épülő művelődési folyamatokra helyezik át a hang-

súlyt. Hogy miért „közösségi” tehát a „közösségi művelődés? Ezért a hangsúlyáthelyezésért.

Látni kell azonban, hogy ez nem pusztán szómágia, hanem valós tartalmi különbség. És a szükséges változásokat nem lehet csupán a szavak szintjén letudni. Valós változásokra, változtatásokra van ugyanis szükség – mind a szakpolitika, mind az egyes intézmények szintjén.

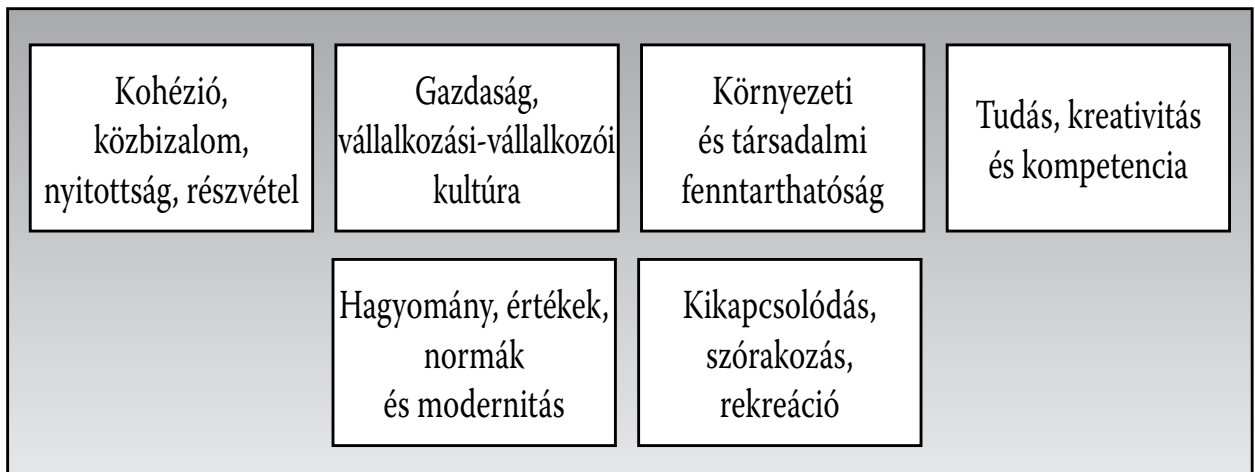
A szakpolitika esetében a közösségek fontosságának hangsúlyozása nem merülhet ki a támogatási rendszerek működtetésében. Szűkebb szakterületünkön pl. – a kulturális törvény keretein belül – meg kell erősíteni a közművelődési tanácsok – vagy hívjuk inkább közösségi tanácsoknak, hiszen nem csupán a kulturális és nem csupán a formális szervezetek azok, amelyekért egy-egy intézmény létezni hivatott – szerepét. A szabályozás és a finanszírozás középpontjába az intézmény helyett mihamarabb a közösségi művelődési tevékenységet kell állítani.²

Az intézmények esetében – amely ugyanúgy lehet művelődési ház, mint ahogyan egy parókia, vagy egy civil szervezet által működtetett tájház³ – legegyszerűbben úgy foglалható össze a szükséges változás, hogy nélkü-

1 A fejlődés iránya napjainkban sokkal inkább az erősödés, mintsem a bővülés kell legyen.

2 A feladat szerinti gondolkodás megoldást ad – többek között – arra a helyzetre is, hogy míg egy önkormányzati intézmény esetében jogszabályban rögzíthetők a végzettségi előírások, addig egy gazdasági társasági formában működő intézményre e kötetelmek nem vonatkoznak. Ha azonban a feladatot állítjuk a középpontba, akkor ahhoz kötődik majd a végzettségi követelmény – függetlenül az adott intézmény formájától, fenntartójától.

3 Az intézmények köréből – hagyományaik és számosságuk okán – kiemelkednek és kiemelendők a művelődési házak. Fontos látni azonban: a közösségi művelődés folyamatai megvalósulhatnak máshol is, hiszen a polgárok kedve hozhatja úgy, hogy művelődni máshol szeretnének.

lözhetetlenné kell válniuk a helyi közösségek számára – ez ugyanis az egyetlen garancia a hosszú távú fennmaradásra. E nélkülözhetetlenség pedig csak úgy érhető el, ha a számukra fontos tevékenységekkel, szolgáltatásokkal az emberek mindennapjainak részévé válnak. Továbbá oly módon, hogy a közösségek a sajátjuknak érzik az intézményt, ha nem csupán közönségként töltik meg azt, hanem „részvényesként”, felelős szervezőként⁴.

Szakítanunk kell tehát azzal a szemlélettel, amelynek középpontjában a költségvetési szervként működő intézmény és a szakember kulturális hiányok pótlását szolgáló, jellemzően eseményekre, programokra építő tevékenysége áll. A szakítás azonban nem jelentheti fontos tevékenységek elhagyását. Azaz a munkánknak ugyanúgy része kell legyen továbbra is pl. az amatőr művészeti mozgalmak aktivitásai éppen úgy, mint az önkéntes felnőttképzés rendszeres folyamatai, vagy az érték-hagyomány őrző-teremtő szabadidő-elöltés közös alkalmi. Az viszont lényeges, hogy ha pl. településünkön többen tanulni szeretnének valamit, akkor ne megszervezzük nekik az adott tanfolyamot, hanem adjunk nekik nevet, telefonszámokat, és legyenek ők azok, akik megszervezik saját önképzésüket.

Vagy ha oly' jól végezzük a munkánkat, hogy több amatőr művészeti és egyéb csoport is igénybe kívánja venni közösségi házunk egyetlen kistermét, akkor ne mi osszuk be őket egyes időpontokra, hanem ennek lehetőségét és felelősségét bizzuk rájuk. Vagy maradva a fent már említett példánál: ha településünk határában új lakópark épült, akkor menjünk oda, és a helyiek fokozatos, minél nagyobb arányú bevonása mellett szervezzünk ott szabadtéri közösségi programokat. És tegyük mindezt azzal a tudattal, hogy a közösségi együttműködések, a közös gondolkodás és cselekvés értékeit alakít

ki, bizalmat teremt, és ezáltal bizonyítható módon járul(unk) hozzá társadalmi-gazdasági fejlődésünkhöz. De legyen ott a gondolataink között az is, hogy ha nem ez, azaz a körülöttünk élő emberek és közösségeik szükséglete, továbbá a társadalmi-gazdasági részvételre való képessé válásuk segítése lesz tevékenységünk középpontjában, akkor elveszítjük létünk és így az állam által való támogatottságunk indokoltságát. Közös felelősség tehát ez: azaz a változásokra, változtatásokra valóban mindkét szinten, azaz mind a szakpolitika, mind az egyes intézmények esetében szükség van.

BEKE MÁRTON pályáját a bezenyei Művelődési Házban kezdte, majd a Budapest-Káposztásmegyeri Ifjúsági Irodában, a Magyar Kultúra Alapítványánál, az Agóra Irodahálózatban, majd a Gyermek-, Ifjúsági és Sportminisztérium ifjúsági ügyekért felelős államtitkárságán és annak jogutód szervezeteinél dolgozott. 2007-13 között a HROD munkatársa, jelenleg az EMMI Kulturális Államtitkársága Közművelődési Főosztályának vezetője. Művelődésszervező-andragógus és ifjúsági szakértő végzettségeit Szombathelyen és Pécsen szerezte, jelenleg az ELTE Közösségi és civil tanulmányok szakának hallgatója. Több civil szervezet, köztük a gyermek- és ifjúsági önkormányzatok országos szövetségének önkéntese.

⁴ Az pedig, hogy ebben az esetben az intézmény vezetője, munkatársa nem szervezője, hanem koordinátora, segítője a programoknak, nem csökkenti, hanem épp növeli személyének és szakértelmének szükségességét.